

Nr 30

Utlåtande i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning angående den s. k. Uppsala-eddan.

I skrivelse till bankoutskottet den 4 maj 1961 har fullmäktige i riksgäldskontoret föreslagit att för visst fullföljande av en vetenskaplig bearbetning av Uppsala-eddan reservationsanslaget för budgetåret 1961/62 under XIV huvudtiteln till Utgivande av särskilda publikationer höjes från tidigare föreslagna 310 000 kronor till 342 000 kronor och att under anslaget uppföres en ny underrubrik Uppsala-eddan å 32 000 kronor. I sin skrivelse anför fullmäktige följande.

I samband med isländska alltingets 1 000-årsjubileum år 1930 överlämnade riksdagen en bokgåva till alltinget, innefattande bl. a. en på pergament tryckt ljustrycksreproduktion av Uppsala-eddan. Den kommitté, som av fullmäktige hade tillsatts för ärendet, föreslog i sin berättelse rörande fullgörandet av uppdraget, att bokgåvan skulle kompletteras med en vetenskaplig bearbetning av handskriften (BoU utl. nr 41/1931). Förslaget godkändes av riksdagen och fullmäktige bemyndigades att för ändamålet av förslagsanslaget till "riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus" använda ett belopp av högst 16 000 kronor. Av anslaget har under åren 1931, 1937 och 1942 utbetalats tillhoppa 2 000 kronor.

Med anledning av riksdagens beslut upprättades den 10 juli 1931 ett kontrakt mellan riksgäldskontoret och överbibliotekarien A. W. Grape i Uppsala ang. redigerandet av den vetenskapliga bearbetningen.

Grape avled år 1959 utan att arbetet då förelåg i fullbordat skick.

Till fullmäktige har nu ingivits en här bifogad, av överbibliotekarien T. Kleberg, Uppsala, upprättad promemoria med förslag till fullbordande av verket. Som en första etapp föreslås att den historiska inledningen, vilken i huvudsak avslutats av Grape, skall bearbetas och tillsammans med det redan färdigställda illustrationsmaterialet snarast möjligt publiceras. I andra hand skulle det mera omfattande arbetet med kontroll av den transkriberade texten och utarbetandet av den paleografiska kommentaren upptagas.

För första etappen föreligger en beräkning av erforderliga anslagsmedel på 32 035 kronor, varav arvoden 19 040 kronor och tryckning och bindning m. m. 12.995 kronor.

Mycket lång tid har förflutit sedan beslutet om komplettering av bokgåvan fattades och ärendet får nu efter 30 år anses ha förlorat sin aktualitet i samband med alltingets 1 000-årsjubileum. Det synes emellertid fullmäktige, bl. a. med hänsyn till det redan färdigställda reproduktionsmaterialet och till det betydande arbete som nedlagts på den historiska inledningen, att skäl föreligger för att det påbörjade arbetet fullföljes på det i överbibliotekarien Klebergs promemoria såsom första etappen föreslagna sättet, d. v. s. avslutande och tryckning av den historiska inledningen, och att denna jämte ljusreproduktionerna bindes i 500

exemplar. Någon ytterligare bearbetning av materialet i förevarande sammanhang anser sig fullmäktige icke böra tillstyrka.

Fullmäktige hemställer därför, att för ifrågavarande ändamål reservationsanslaget för budgetåret 1961/62 under XIV huvudtiteln till Utgivande av särskilda publikationer höjes från tidigare föreslagna 310 000 kronor till 342 000 kronor och att under anslaget uppföres en ny underrubrik Uppsala-eddan å 32 000 kronor.

Utskottet. Även om lång tid förflutit sedan riksdagen fattade beslut om att komplettera den till isländska alltinget vid dess 1000-årsjubileum överlämnade bokgåvan med en vetenskaplig bearbetning av Uppsala-eddan, syns ett fullföljande av detta forskningsarbete böra ske på sätt som av fullmäktige föreslås. Utskottet tillstyrker därför att under en ny underrubrik Uppsala-eddan under XIV huvudtiteln till Utgivande av särskilda publikationer för budgetåret 1961/62 uppföres ett anslag å 32 000 kronor. Det bör få ankomma på fullmäktige i riksgäldskontoret att föranstalta om de åtgärder och träffa de överenskommelser som är erforderliga för att avsluta och trycka den historiska inledningen till Uppsala-eddan samt för att binda denna jämte ljusreproduktioner av handskriften i 500 exemplar. Beträffande fullföljandet av övriga arbeten, som avsågs ingå i den vetenskapliga bearbetningen av handskriften — en transkription av texten och en paleografisk beskrivning och kommentar till handskriften — anser utskottet något beslut ej böra fattas utan närmare kännedom om de kostnader dessa arbeten skulle medföra och om de möjligheter som föreligger att utan längre tidsutdräkt slutföra arbetena.

Åberopande det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Ytterligare medel* till Utgivande av särskilda publikationer under XIV huvudtiteln för budgetåret 1961/62 anvisa ett *reservationsanslag* av 32 000 kronor.

Stockholm den 17 maj 1961

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Fahlander*, Aspling, Gustaf Henry Hansson, Palm, Augustsson och Sjönell;

från andra kammaren: herrar Andersson i Ronneby, Boija*, Regnéll, Hansson i Önnarp, Carlsson i Tibro och Bengtsson i Landskrona, fru Lindekvist och herr Lindkvist.

*) Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga

P. M.

Vid 1930 års riksdag hemställde Bankoutskottet (memorial nr 15) på framställning av kamrarnas talmän, att riksdagen måtte "bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att av förslagsanslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus utanordna ett belopp av förslagsvis 25.000 kronor till anskaffande av en lämplig hyllningsgård, att av riksdagens representanter överbringas till isländska alltinget i samband med firandet av dettas 1000-årsjubileum".

Denna utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna (FK prot. 1930, Nr 13, sid. 38, och AK prot. 1930, Nr 14, sid. 45).

Till fullgörande av det av riksdagen lämnade uppdraget utsågo fullmäktige i riksgäldskontoret en särskild kommitté med uppgift att sammanställa en lämplig bokgåva. I denna ingick som dess förnämsta beståndsdel en reproduktion i ljustryck av den s. k. Uppsala-Eddan, en handskrift, vilken nedskrivits på Island omkring år 1300 och tillhör Uppsala universitetsbibliotek. De 56 blad, av vilka handskriften består, fotograferades inom universitetsbiblioteket och reproducerades å Generalstabens Litografiska Anstalt. Det exemplar, som överlämnades till Alltinget, trycktes på pergament. Därjämte trycktes 500 exemplar på papper.

I skrivelse av den 9 april 1931 avgav kommittén berättelse rörande fullgörandet av det lämnade uppdraget (tryckt i Bankoutskottets nedan nämnda utlåtande). Till denna skrivelse hade fogats ett särskilt förslag om utgivande av en vetenskaplig bearbetning av Uppsala-Eddan. Kostnaderna härför beräknades i en till skrivelsen fogad promemoria av dåvarande överbibliotekarien vid Uppsala universitet, Anders Grape, till 16.000 kronor.

Fullmäktige i riksgäldskontoret överlämnade med egen skrivelse av den 9 april 1931 kommitténs ovannämnda skrivelse med bilagor till Bankoutskottet.

I sitt utlåtande nr 41 (1931) hemställde därefter utskottet, att riksdagen måtte bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att av förslagsanslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus använda ett belopp av högst 16.000 kronor för utgivande av en vetenskaplig bearbetning av den s. k. Uppsala-Eddan.

Denna utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna (FK prot. 1931, Nr 34, sid. 94, och AK prot. 1931, Nr 36, sid. 99).

I kommitténs skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret hade anförts, att bearbetningen skulle kunna utföras av lektor Gottfrid Kallstenius och överbibliotekarie Anders Grape.

Fullmäktige lämnade också uppdraget åt herrar Grape och Kallstenius.

Enligt planen skulle arbetet bestå av:

- a) en ljustrycksreproduktion av handskriftens 56 blad.
- b) en transkription av texten att utges parallellt med reproduktionen.
- c) en ingående paleografisk beskrivning och kommentar,
- d) en historisk inledning om handskriftens öden.

Större delen av upplagan skulle tillfalla Uppsala universitetsbibliotek för att användas som bytesmaterial, varigenom en spridning till viktigare forskningscentra garanterades.

Det visade sig snart, att genomförandet av detta arbetsprogram förutsatte mycket väsentliga arbetsinsatser. Avsevärda förarbeten förelägo emellertid färdiga, då lektor Kallstenius avled 1942. Den tid överbibliotekarien Grape, chef för landets största bibliotek, kunde disponera för ärendet var av naturliga skäl mycket begränsad. Då Grape 1946 avgick med pension väntade honom ett annat stort vetenskapligt uppdrag av äldre datum. Han avslutade detta 1949 och ägnade sig därpå med stor intensitet åt bearbetningen av Edda-manuskriptet. Vid sin bortgång i april 1959 hade han i huvudsak avslutat en omfattande historisk inledning, skildrande handskriftens öden.

F. n. föreligger följande förarbeten:

- a) ljusreproduktion i 500 ex. (färdig; materialet, i planark, förvaras i universitetsbiblioteket),
- b) transkriptionen (i stort behov av grundlig kontroll och fullständigande),
- d) den historiska inledningen (till väsentliga delar avslutad men i behov av komplettering, citatkontroller, slutjusteringar m. m.)

Till c (den paleografiska beskrivningen) föreligger endast fragmentariska förarbeten.

Då det av många skäl synes synnerligen angeläget att arbetet avslutas och riksdagens beslut om gåvan till Islands allting sålunda äntligen bringas till verkställighet, har jag tillåtit mig i samråd med professorerna Dag Strömbäck och Valter Jansson undersöka förutsättningarna härför. Vi har därvid kommit fram till följande resultat.

För ett avslutande av överbibliotekarien Grapes omfattande historiska inledning (d ovan) och dess färdigställande för tryck är det nödvändigt att disponera i första hand en språkligt högt kvalificerad forskare, van vid handskriftstudier. Dennes arbetsinsats torde kunna beräknas till c:a 7 hela månader jämte åtskilligt fritidsarbete under ett år. Vidare är det nödvändigt att tidvis till dennes förfogande ställa en skicklig skrivhjälp. Dennes arbetsinsats kan beräknas till 200 timmar.

En lämplig forskare är f. n. villig att åtaga sig det icke särdeles tacksamma arbetet att fullgöra uppdraget i vad angår den stora historiska inledningen. Det är universitetslektorn fil. dr. Olof Thorell, Uppsala. Möjlighet föreligger för honom att av Universitetskanslern erhålla tjänstledighet ht 1961 för den

händelse lämplig vikarie kan erhållas. Sådan vikarie är disponibel för just nämnda termin. Lektor Thorell önskar för sitt arbete (utöver vad som utföres under tjänstledigheten och inkl. det mycket krävande korrekturarbetet) en ersättning om 5.000 kronor.

Det ter sig sålunda möjligt att med relativt begränsad arbetsinsats nå i varje fall ett första resultat (punkt a & d ovan). Självfallet är det högst angeläget att jämväl en texttranskription samt en ingående paleografisk beskrivning och kommentar åstadkommas (punkt b och c ovan). Detta mål kommer emellertid att kräva en avsevärt större arbetsinsats. Det är f. n. mycket svårt att beräkna den. Ett fullständigt resultat torde förutsätta minst ytterligare 1 års arbetsinsats av en tränad och kvalificerad forskare.

Under sådana förhållanden och då det synes angeläget att snarast få fram ett resultat — även med hänsyn till att reproduktionstekniken går snabbt framåt och de för 30 år sedan framställda reproduktionerna inte böra helt föråldras — tillåter jag mig föreslå följande program.

1) En kommitté bestående förslagsvis av professorerna Dag Strömbäck och Valter Jansson samt undertecknad får i uppdrag att fullfölja de av riksdagen 1931 beslutade åtgärderna.

2) I första hand bearbetas (genom universitetslektor Thorell) den historiska inledningen. Denna och det redan färdigställda illustrationsmaterialet publiceras snarast möjligt. Därigenom skulle handskriften i varje fall bli tillgänglig för forskningen. Beräknad utgivningstid: december 1962. Kostnadsberäkning för denna etapp bifogas.¹

3) I andra hand upptages det mera omfattande arbetet med kontroll av den transkriberade texten och utarbetandet av den paleografiska kommentaren. Detta arbete är relativt omfattande. Det är knappast möjligt att i nuvarande situation med någon grad av exakthet beräkna kostnaderna. I princip synes det dock nödvändigt att eftersträva genomförandet även av denna del av riksdagens beslut.

För att få fasta former för ett dylikt program får jag vördsamt föreslå följande åtgärder.

1) Den föreslagna kommittén tillsättes.

2) Ett anslag om kr. 32.035: — beviljas för täckande av kostnader enligt Bilaga.

3) Ett principbeslut fattas, att även återstående delar av programmet skall genomföras.

Uppsala den 26 april 1961

TÖNNES KLEBERG
Överbibliotekarie

¹) Här ej bifogad.